

El botó de la roda

(ALDC, IV, 921. El botó de la roda)

El *botó* és la ‘peça cilíndrica de fusta que ocupa el centre de la roda del carro i a la qual convergeixen els raigs’. Podria ser una extensió de *botó* ‘peça petita circular per a cordar vestits’ a través del sema ‘rodonesa’ (← fr. ant. *boton* < fràncic *BOTAN ‘empènyer, brollar’); tanmateix, amb el significat que estudiem, podria provenir d’un cèltic *BUTTA, pels mots anàlegs, de doc. ant., que figuren en aquesta llengua (DECat); var. *boltó* 16, per homonimització amb *voltar*.

El cast. ha prestat termes de gran extensió: *cubo* (var. *cubo del carro* 154; der. dim. *cubet* 108) (< hispanollatí CŪPUS), *cuba* (< llat. CŪPA), “por la forma que tenían [els botons]

como de aceituna o de tonelito alargado y abultado en medio” (DECH); *cup* és una catalanització de *cubo* (com de cast. *regalo* → cat. *regal*).

Altres mots, més locals, estan en relació amb la idea de ‘cos cilíndric’ (*cono* 173, *tubo* 146 ← cast.; *anou* 70; *got* 71, 72); de ‘part central’ (*cos de la roda* 35, *pinxa* 141); o bé són resultat d’una confusió amb ‘boixa’ (*boixa* 144, *bu[χ]e* 137-139, *buata* 5). Veg. mapa 576.

El territori es divideix en dues grans meitats: al nord, el mot genuí, *botó*; al sud, el mot forà, *cubo*, amb les seves var. *cup* i *cuba*, aquest en mall. i eiv.

Botó és el mot normatiu des del DG₁, 1932.

